

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران

دکتر طهمورث شیری^۱، سهیلا بیداریان^۲

چکیده

کنترل موالید و جلوگیری از بارداری ناخواسته بستگی زیادی به سطح اطلاعات مردم دارد. از این رو ازدواج های زودرس را می توان یکی از عوامل ایجاد کننده افزایش جمعیت دانست. ایران در حال حاضر سالانه به طور متوسط حدود ۳٪ افزایش جمعیت دارد. که البته این میزان در شهرها و روستاها اختلاف زیادی با هم دارند. آنجا که اطلاعات افراد از نظر وسایل جلوگیری از بارداری بالاست و مؤسسات عمومی مانند مراکز بهداشتی و درمانی و مراکز نظیر آن که همه گونه اطلاعات و وسایل را در اختیار افراد علاقه مند می گذارند سطح موالید پایین تر از جاهایی است که مردم آگاهی چندانی نسبت به این مسائل ندارند. این تحقیق در صدد تبیین تأثیر عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران است. بر اساس نظریات اندیشمندی که در زمینه باروری و عوامل مؤثر بر آن مطالعه و نظریه پردازی کرده اند، چنین بر می آید که باروری در ایران تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد. یافته های این تحقیق نشان می دهد که تحصیلات، تعداد فرزندان، سن همسر، سن به هنگام اولین بارداری، بر باروری تأثیر دارد. و عواملی چون سن، درآمد میزان آشنایی با وسایل جلوگیری از بارداری، تنظیم فواصل بین باروری و هزینه اوقات فراغت فرزندان تأثیر آنچنانی بر باروری ندارد. یافته های این تحقیق عدم توجه و یا کم توجهی به شرایط اجتماعی، ارزشی و فرهنگی حاکم بر فضای جامعه و نیز موانع اقتصادی تأثیر گذار بر باروری را به عنوان عناصر مهم و مؤثر بر باروری برشمردند.

کلید واژه: باروری، گروههای سنی باروری، شغل، تحصیلات، عوامل اجتماعی، عوامل اقتصادی، عوامل جمعیتی، تعداد فرزندان ایده آل، افراد فرهنگی.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۹/۴/۹

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۲/۱۵

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی (نویسنده عهده دار مکاتبات) shiri.tahmures@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد جمعیت شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

۹۴..... پژوهش نامه علوم اجتماعی ، سال سوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۸۸

بیان مسئله

خانواده هسته اصلی جامعه و یکی از قدیمی ترین گروه ها است. این گروه کارکردهای اجتماعی کردن فرزندان، مراقبت از سالمندان و کودکان، ایجاد آرامش روحی و روانی در اعضا را بر عهده دارد هر چند که از کارکردهای خانواده در جامعه امروز کاسته شده و اثرات گذشته خود را بر روی جامعه به طور کامل ندارد ولی باز هم خانواده یکی از کانون های اصلی و تأثیر گذار است. در کنار کارکردهای ذکر شده برای خانواده کارکرد تولید نسل، فرزندآوری و باروری را می توان نام برد که هر چند این مفاهیم معنی صد در صد یکسانی را در جوامع مختلف ندارد ولی تکیه کلام و منظور اصلی ما در این جا (باروری) است که برای بقا زندگی زناشویی و جامعه یک امر الزامی است. خانواده با به دنیا آوردن و مراقبت از آن ها و جامعه پذیر نمودن فرزندان نخستین گام ها را برای به عهده گرفتن نقش های گوناگون در سایر گروه ها، نهادها و سازمان ها توسط فرزندان بر می دارد. به رغم کاهش میزان باروری طی چند سال اخیر نباید از پیامد های افزایش جمعیت در سال های آینده غافل بود، زیرا اولاً اگر پایین ترین برآوردهای اعلام شده درباره نرخ کنونی رشد جمعیت (مثلاً ۳ در صد ارا نه شده از طرف سازمان ثبت احوال کشور) را ملاک قرار دهیم باز هم (در سال های آتی شاهد ازدیاد جمعیت قابل ملاحظه ای خواهیم بود که تامین نیازهای گوناگون آن ها از دشواری نخواهد بود. ثانیاً طی چند سال اخیر بسیاری از افرادی که در سال های اولیه انقلاب با توجه به سیاست های تشویق موالید آن دوره زاده شده اند به سنین ازدواج و باروری رسیده اند و این مترادف زالد و ولد بیشتر و بالا رفتن نرخ رشد جمعیت در آینده است) (کابی، ۱۳۷۷: ۲۶).

با در نظر گرفتن مطالب ذکر شده موضوع مورد مطالعه پژوهشگر در این پژوهش ، بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی، و جمعیتی بر میزان باروری زنان همسر دار ۴۹-۱۵ ساله منطقه ۲۲ تهران است. در این جا مانند هر تحقیق پیمایشی دیگر، سعی ما این است که نقش این عوامل را که تغییرات و نوسانات آنها باعث گوناگونی در تعداد موالید می شود و نیز میزان تاثیر این فاکتورها را بر میزان باروری بررسی کنیم. پیشاپیش باید گفت که در علوم اجتماعی به علت پیچیدگی سازو کارهای علمی مطمئناً این

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در.....۹۵

عوامل در یک شبکه تاثیر متقابل با یکدیگر بر باروری اثر می گذارد و به طور قطعی این عوامل را از هم تفکیک کرد.

بی شک به انجام رساندن این پژوهش و نتایج حاصله از آن می تواند به ترسیم هر چه بهتر سیاست های جمعیتی و برنامه ریزی منطقه ای و ملی در سطح کشور کمک قابل توجهی کند. لذا شناخت خصوصیات باروری این منطقه به عنوان یکی از مسایل و مشکلات شهری به طور عام و آگاهی از پدیده باروری و زاد و ولد در این منطقه بطور خاص از اولویت خاصی برخوردار است.

با توجه به مطالب فوق مساله اساسی در تحقیق حاضر این است که « آیا بین عوامل اجتماعی، اقتصادی و جمعیتی مؤثر بر باروری در میان زنان ۴۹-۱۵ ساله منطقه ۲۲ تهران و عوامل تاثیر گذار بر آن رابطه معناداری وجود دارد؟»

اهداف تحقیق

الف: تبیین تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی مانند میزان تحصیلات و اشتغال زنان بر باروری .

ب: شناخت و تبیین تأثیر عوامل جمعیتی مانند، سن در اولین ازدواج، مرگ و میر کودک بر باروری .

ج: بررسی تأثیر متغیرهای اقتصادی نظیر میزان درآمد و هزینه خانواده و ... بر میزان باروری

سئوالبهای تحقیق

سوالاتی که این تحقیق بر آن است به آنها پاسخ دهد عبارتند از:

- آیا عوامل جمعیتی نظیر سن زن به هنگام اولین ازدواج، مرگ و میر نوزادان و... بر میزان باروری تأثیر دارد یا خیر؟

- آیا عوامل اقتصادی نظیر در آمد خانواده، اشتغال زنان به فعالیتهای خارج از خانه و... بر میزان باروری تأثیر دارد یا خیر؟

- آیا عوامل اجتماعی از قبیل میزان تحصیلات زن و شوهر و مسایل جلوگیری از بارداری و... تأثیر در میزان باروری دارد یا خیر؟

پیشینه تحقیق

در زمینه باروری و بررسی عوامل تاثیر گذار بر آن تحقیقات و بررسی های زیادی صورت گرفته است، خصوصاً در چند سال اخیر که رشد جمعیت در دنیا بالاخص در کشورهای جهان سوم و در حال توسعه فزاینده و رشد چشمگیر را داشته است.

پیشینه تحقیق در جهان

تحقیق در سال ۱۹۷۶ توسط کالدول تحت عنوان (ضرورت انتقال و تجدید خانواده) انجام گرفته است وی در این بررسی بیان داشته است که تغییری که عموماً به صنعتی شدن شهرنشینی و عقل گرایی نسبت داده شده است ، تقریباً موضوع روشن و ثابت شده ای است.

رونالدو فریدمن مطالعه ای در سال ۱۹۷۰ در هنگ کنگ تحت عنوان کاهش باروری در آن کشور را داشته که به بررسی شاخص های اقتصادی ، اجتماعی در آن جامعه وانگیزه کاهش باروری پرداخته است و نتیجه گرفته که قابلیت کاهش باروری در سنین بالای ۳۰ سالگی بیشتر است، اگر چه کاهش باروری نکاحی در سنین پایین به دلیل ساختار سنی جوان از اهمیت بیشتری برخوردار است ، با افزایش میانگین سن ازدواج و به فعل در آمدن پتانسیل کاهش باروری سنین بالا با مشارکت زنان ۲۵ تا ۳۵ ساله در تجدید نسل اهمیت بیشتری خواهد یافت و گروه های سنی قبل و بعد از سن مذکور به لحاظ افزایش سن ازدواج کنترل ارادی در جهت محدود نمودن موالید نقش بسیار کمی در بچه زایی به دست می آورند که مطلوب جوامع توسعه یافته و پیشرفته می باشد (کوشی، ۱۳۷۷: ۶۴).

"توگانده" (۱۹۹۸) به بررسی تاثیر اشتغال زنان بر باروری در مناطق شهری نیجریه پرداخته است وی این بحث را به میان می آورد که به دو دلیل اشتغال زنان تاثیر منفی مداومی را روی باروری در آفریقا آنطور که در کشورهای پیشرفته دارد، ندارد. اول آنکه سازمان گسترده خانواده در آفریقا مادران را برای پرورش فرزندان متعددی مهیا می کنند. دوم آنکه با وجود ساختار پدر سالار اکثر جوامع آفریقایی زنان تمایل کمی به گفتگو در مورد اتخاذ تصمیم راجع به تعداد فرزندان که می خواهند که این امر به دلیل کنترل شوهران و یا وابستگان شوهر در فرایند باروری است.

پیشینه تحقیق در ایران

تا کنون در کشور ما مطالعات زیادی درباره سطح باروری و عوامل مؤثر بر آن در مناطق مختلف صورت گرفته است.

نخستین بررسی در این زمینه در سال ۱۳۴۳ به وسیله مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران در تعدادی از روستا های نمونه شهرستان کازرون صورت گرفت. سپس در سال ۱۳۴۴ در روستا های نمونه شهرستان تربت حیدریه ، شهسوار (تنکابن) و هشترود ادامه یافت. پس از آن بررسی دیگری در سال ۱۳۴۵ در تهران انجام شد.

(رابطه و تاثیر فرهنگ و سواد آموزی بر باروری و تحقیق بررسی رفتار، نگرش و عقاید سواد آموزان، آموزشیاران و دست اندر کاران نهضت سواد آموزی) (کاظمی پژوهش، ۱۳۷۷: ۱).

نویسنده این مقاله، نتایج تحقیقی را که میان سه گروه مسئولین، آموزشیاران و سواد آموزان نهضت سواد آموزی انجام یافته است، ارایه میکند مقایسه یافته های تحقیق در سه گروه مورد مطالعه نشان می دهد که سطح سواد بالاتر در میان مسئولین، آموزشیاران در مقایسه با سواد آموزان موجب آگاهی بیشتر آنها نسبت به مسایل جمعیتی شده است. این امر علاوه بر تاثیر در تعداد متوسط فرزندان موجود در نگرش آنها نسبت به تعداد مطلوب فرزندان نیز اثر می گذارد و این دو را کاهش میدهد. سپس نویسنده نتیجه گرفته است، تحول فرهنگی از طریق تاثیر در توسعه شهر نشینی و اشاعه تحصیلات در میان افراد جامعه موجبات تحول در سطح باروری را فراهم می کند. به عبارت دیگر فرهنگ از طریق گسترش میزان آگاهی های اجتماعی و جمعیتی افراد، به طور غیر مستقیم، از باروری جامعه می کاهش دهد. در میان آموزشیاران نهضت سواد آموزی ، بین تعداد مطلوب فرزندان با متغیر های ترجیح جنسی، سطح تحصیلات خود و همسر آموزشیاران، وضعیت اقتصادی و اجتماعی ، فرهنگی، آگاهی آن ها از تنظیم خانواده رابطه معنی داری وجود دارد . البته این رابطه با برخی از متغیر های مذکور به طور مستقیم و با برخی دیگر به صورت غیر مستقیم است.

آقاجانیان (۱۹۹۱) ضمن بررسی تغییرات جمعیتی ایران از سال ۱۹۶۶ تا سال ۱۹۸۸ تقسیم بندی دو گانه ای از تغییرات جمعیتی در این بیست سال ارایه داده است به این صورت که دوره قبل از انقلاب اسلامی

بوسیله سیاستهای دولتی که درصد تسهیل کردن (رونق دادن) رشد اقتصادی، کنترل میزان موالید، ارتقا پایگاه اجتماعی و قانونی زنان و ارتقا ایده مدرنیزاسیون و غربی شدن مشخص می شود و بر خلاف موارد بالا با پیروزی انقلاب اسلامی رشد اقتصادی برای مدتی در اولویت کاری دولت نبوده است و بعد از سال ۱۹۸۰ با تنزل اقتصادی بیشتر بوسیله جنگ کشور روبرو می شود. وی در تبیین تحولات باروری از سال ۱۹۶۶ تا سال ۱۹۷۶ که نرخ خام موالید از ۴۹ در هزار به ۴۲ در هزار کاهش یافت به سه مورد متغیر سن در اولین ازدواج، نسبت ازدواج کرده ها و سطوح باروری ویژه سنی اشاره می کند. در این دوره سن ازدواج افزایش یافته بود. سهم زنان ازدواج کرده (۴۹-۱۵ ساله) از ۴۶/۵ درصد در سال ۱۹۶۶ به ۳۴/۲ درصد در ۱۹۷۶ رسید. سهم (نسبت) زنانی که در سنین فرزند آوری بوده و ازدواج کرده بودند از ۸۱/در سال ۱۹۶۶ به ۷۵ درصد در سال ۱۹۷۶ تنزل یافت و میزان باروری از ۷/۷ در سال ۱۹۹۶ به ۶/۳ فرزند در سال ۱۹۷۷ رسید ضمن اینکه باروری ویژه سنی برای کلیه زنان بین ۲۰ تا ۴۰ سالگی نیز کاهش یافت.

مهریار و دیگران (۲۰۰۳) مطالعه ای با هدف بررسی رابطه بین تحصیلات و فعالیت اقتصادی زنان بر باروری در ایران انجام داده اند. نتایج این تحقیق حاکی از ارتقا قابل توجه سطح تحصیلی زنان و همبستگی منفی آشکار بین باروری و تحصیلات زنان است. میزان مشارکت زنان در بعد از انقلاب اسلامی در عرضه نیروی کار کاهش یافته و با وجود افزایش آرام در طول دهه گذشته ولی هنوز هم از میزان مشارکت سال ۱۹۷۶ پایین تر است با وجود این مدارک روشنی از همبستگی میان میزان فعالیت اقتصادی زنان و رفتار باروری آنها وجود دارد. در مجموع استانهایی با میزان بالای اشتغال زنان باروری پایین تر و میزان استفاده از وسایل جلوگیری بالاتری دارند. همچنین در سطح فردی زنان فعال از لحاظ اقتصادی تمایلی به باروری پایین تری دارند.

چارچوب نظری

"کالدول" علت کاهش باروری را مربوط به هسته ای شدن خانواده (منظور تبدیل خانواده از گسترده که شامل پدر و مادر و فرزندان مجرد و متأهل و... می شد به خانواده های زن و شوهری می باشد) و جریان ثروت بین نسلی (یعنی اینکه جریان ثروت در خانواده به چه صورت می باشد، آیا والدین کار

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در..... ۹۹

می کنند و فرزندان استفاده می کنند) از طرف والدین به فرزندان می داند که قبلاً جهت این جریان از فرزندان به والدین بود.

با وجود مخالفت ایران با تنظیم خانواده در مجمع عمومی سازمان ملل در سال ۱۹۶۲ میلادی (میرزایی، ۱۳۷۸: ۱۲۹) و دنبال شدن برنامه های تنظیم خانواده در ابتدا به صورت داوطلبانه و ارادی (زنجانی، ۱۳۷۸ به نقل از فسایی نژاد، ۱۳۴۹).

در یک تقسیم بندی کلی، نظریات مربوط به باروری را می توان در دو دسته جای داد: الف) دیدگاه جامعه شناسان و اقتصاددانانی که توسعه اقتصادی - اجتماعی را مؤثرترین عامل در کاهش باروری دانسته و آن را شرط کافی برای کاهش باروری می دانند و اهمیتی برای برنامه های تنظیم خانواده قایل نیستند.

ب) دیدگاه کسانی که بر برنامه های تنظیم خانواده به عنوان عاملی مهم در کاهش باروری می نگرند و معتقدند که سطوحی از باروری وجود دارد که جز در صورت استفاده از وسایل جلوگیری و اشاعه آنها کاهش نمی یابد.

نظریه پردازانی مانند استرلین در صدد ترکیب این دو دیدگاه بر آمدند. با توجه به این که عوامل بسیار متنوع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی، بیولوژیکی، روانشناختی و ... از طریق مکانیسم های پیچیده ای بر باروری اثر می گذارند، برای تبیین این پدیده نمی توانیم به دیدگاه واحد تک عاملی متوسل شویم.

بنابراین ترکیبی از نظریات موجود با تأکید بر مدل فرید من، و نظریه کالدول، دیویس و بلیک و خیال اندیشی در این تحقیق استفاده کرده ایم. به طوری که فرید من بر متغیرهای اقتصادی اجتماعی مثل شغل و درآمد تأکید می کند. کالدول آموزش همگانی و تحصیلات را مؤثر تر می داند. متغیرهای سن، سن ازدواج، استفاده از وسایل جلوگیری و سقط از مدل دیویس و بلیک انتخاب شده است. همچنین از تأکید نظریه ی خیال اندیشی بر تأثیر به سزای کاهش مرگ و میر بر کاهش باروری متغیر مرگ و میر مد نظر قرار گرفته است.

فرضیه های تحقیق

برای جامعه مورد بررسی فرضیات تحقیق به صورت زیر در نظر گرفته شده است.

بین سن پاسخگو و نظر فرد درباره باروری رابطه معنادار وجود دارد.

بین میزان تحصیلات فرد و نظر وی درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

بین سطح درآمد خانواده و نظر فرد درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

بین تعداد فرزندان و نظر فرد درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

بین سن همسر و نظر فرد درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

بین سن اولین بارداری و نظر فرد درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

بین میزان آشنایی فرد با وسایل جلوگیری و نظر وی درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

و وجود دارد.

بین موفقیت در تنظیم فواصل باروری و نظر فرد درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

درد.

بین میزان هزینه برای اوقات فراغت فرزندان و نظر فرد درباره عوامل مؤثر بر باروری رابطه معنادار وجود دارد.

روش شناسی تحقیق

در این پژوهش جامعه آماری شامل زنان همسر دار واقع در سنین ۴۹-۱۵ ساله متأهل شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران است که در سنین باروری بوده و استعداد برخوردار هستند. تعداد جامعه آماری ۳۱۳۹ نفر می باشد. با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه تعداد ۲۰۰ نفر تعیین گردید خانمهای شاغل در منطقه ۲۲ تهران ۴۴۶۵ نفر می باشند با استفاده از فرمول کوکران ۲۰۰ نفر جمعیت نمونه تعیین نموده ایم. از کل جمعیت ۴۴۶۵ نفر شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۲۲، ۵ نفر زیر دیپلم، ۵۷۰ نفر دیپلم، ۱۳۸۰ نفر فوق دیپلم و ۲۵۱۰ نفر در مقطع لیسانس و بالاتر می باشند.

روش مورد استفاده در این تحقیق کمی و تجربی است. این روش با استفاده از تکنیک پیمایشی اطلاعات مورد نظر را بر اساس طرح پژوهش از قبیل پیش بینی شده جمع آوری می کند. برای آزمون فرضیه ها و پاسخ به سؤالات تحقیق و در نهایت رسیدن به اهداف تحقیق، مراجعه مستقیم به فرد منتخب

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در..... ۱۰۱

در نمونه، با استفاده از روش مناسب نمونه گیری و جمع آوری اطلاعات به صورت پرسشنامه مد نظر بوده است.

بعد از جمع آوری اطلاعات از حجم نمونه مورد نظر به وسیله پرسشنامه و مصاحبه با زنان ۴۹-۱۵ ساله متأهل شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۲۲ تهران اطلاعات کد گذاری شده و داده های تحقیق وارد نرم افزار SPSS گردید. سپس داده های تحقیق در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

آماره های توصیفی: به منظور توصیف، طبقه بندی و خلاصه کردن داده ها، از آماره های توصیفی شامل جدول یک بعدی توزیع فراوانی که شامل در صد، درصد خالص و درصد تجمعی است، و نیز آماره های تمایل به مرکز که شامل میانگین، مد و میانه است، در این بخش مورد استفاده قرار گرفته است. آماره های استنباطی: با استفاده از جداول دو بعدی و ضریب همبستگی پیرسون ارتباط بین متغیرهای وابسته و مستقل مورد بررسی قرار گرفت و سطح سنجش متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق را فاصله ای در نظر گرفته است. و در ادامه متغیرهای مستقل در این بررسی به طور همزمان وارد معادله رگرسیونی شده و تاثیر هر کدام بر روی میزان باروری اندازه گیری شده است.

یافته های تحقیق

۱- زنان شاغل در آموزش و پرورش دارای روابط اجتماعی سازمان یافته تری هستند و در هر شرایط و احوالی به داشتن فرزند کمتر توجه دارند.

۲- در پاره ای از نمونه ها دیده شد که حتی زنان جوانتر فقط به داشتن یک فرزند اکتفا می کنند. این عامل هم می تواند به نگرش آنان مربوط باشد و هم اینکه مسایل و مشکلات اقتصادی و تربیتی امروزه بر باروری آنان نیز تأثیرگذار است.

بدین منظور به کمک داده های حاصل از استخراج پرسشنامه ای که ۲۰۰ نفر زنان ۴۹-۱۵ ساله همسر دار شاغل در آموزش و پرورش جمع آوری شده است متغیرهای میزان تحصیلات، تعداد فرزندان، سن همسر، سن به هنگام اولین بارداری تأثیر معنادار و بسزایی در امر باروری بر جای می گذارند. بدین صورت که هر چه سطح تحصیلات والدین افزایش یابد از میزان باروری و تعداد باروری

۱۰۲ پژوهش نامه علوم اجتماعی ، سال سوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۸۸

کاسته شده است. و همچنین بین تعداد فرزندان، سن همسر و سن به هنگام اولین بارداری در منطقه مورد بررسی رابطه مستقیم و مثبت با باروری وجود دارد. یعنی این دسته از افراد از میزان افزایش موالید برخوردار بوده اند. و همچنین بین عواملی چون سن، درآمد، میزان آشنایی با وسایل جلوگیری، تنظیم فواصل باروری و هزینه های اوقات فراغت در این تحقیق با میزان باروری رابطه وجود ندارد.

جدول شماره (۱) مقایسه میان سن جامعه مورد بررسی با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش میزان باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی

		تاثیر افزایش میزان باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی				جمع
		کاملاً موافق	موافقم	بینابین	مخالف	
سن پاسخگویان	سال ۱۵-۳۰	۳۰	۱۹	۸	۳	۶۰
	سال ۳۰-۴۰	۴۶	۲۵	۱۶	۳	۹۱
	سال ۴۰-۵۰	۱۸	۱۴	۱۲	۵	۴۹
جمع		۹۴	۵۸	۳۶	۱۱	۲۰۰

Symmetric Measures

		value	Asymp Std, Error	Approx. T	Approx. Sig
Interval by Interval	Pearsons R	.۱۳۲	.۰۷۲	۱.۸۸۹	.۰۸۳
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	.۱۲۱	.۰۷۱	۱.۷۱۵	.۰۸۸
N of Valid Cases		۲۰۰			

بر اساس نتیجه جدول فوق با توجه به میزان همبستگی ۱۲۱ و سطح معنی داری ۰/۰۸۸ می توان قضاوت کرد بین سن پاسخگویان با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش میزان باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی همبستگی وجود ندارد.

جدول شماره (۲) مقایسه میان میزان تحصیلات جامعه مورد بررسی با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش یا کاهش باروری بر میزان رشد

اقتصادی، اجتماعی

		تاثیر افزایش یا کاهش باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی				جمع
		کاملاً موافق	موافقم	بینابین	مخالف	
تحصیلات	زیر دیپلم	۲	۲	۱	۰	۵
	دیپلم	۶	۷	۷	۳	۲۳
	فوق دیپلم	۵۰	۲۹	۱۳	۴	۹۶
	لیسانس و بالاتر	۳۶	۲۰	۱۵	۴	۷۵
جمع		۹۴	۵۸	۳۶	۱۱	۲۰۰

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در.....۱۰۳

Symmetric Measures

		value	Asymp Std,Error	Approx. T	Approx. Sig
Interval by Interval	Pearsons R	-.۰۳۲	.۰۸۱	-.۴۵۳	.۵۶۱
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	-.۰۴۳	.۰۷۴	-.۵۷۱	.۵۰۳
N of Valid Cases		۲۰۰			

بر اساس نتیجه جدول فوق با توجه به میزان همبستگی ۰/۰۲۸ و سطح معنی داری ۰/۵۰۳ می توان قضاوت کرد که میان تحصیلات جامعه مورد بررسی با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش یا کاهش میزان باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی همبستگی وجود ندارد.

جدول شماره (۳) مقایسه میان میزان تعداد فرزندان جامعه مورد بررسی با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش یا کاهش باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی

		تاثیر افزایش یا کاهش باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی				جمع
		کاملاً موافق	موافقم	بینابین	مخالف	
تعداد فرزندان	ندارم	۱۵	۳	۱	۰	۱۹
	یک فرزند	۳۹	۲۵	۹	۵	۷۸
	دو فرزند	۲۷	۲۶	۱۷	۵	۷۵
	سه فرزند و بیشتر	۱۳	۴	۹	۱	۲۸
جمع		۹۴	۵۸	۳۶	۱۱	۲۰۰

Symmetric Measures

		value	Asymp Std,Error	Approx. T	Approx. Sig
Interval by Interval	Pearsons R	.۱۷۴	.۰۶۸	۲.۴۹۲	.۰۱۴
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	.۱۸۳	.۰۷۱	۲.۶۱۶	.۰۱۰
N of Valid Cases		۲۰۰			

بر اساس نتیجه جدول فوق با توجه به میزان همبستگی ۰/۱۸۳ و سطح معنی داری ۰/۰۱۰ می توان قضاوت کرد که میان تعداد فرزندان پاسخگویان با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش یا کاهش میزان باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی همبستگی وجود دارد.

جدول شماره (۴) مقایسه میان سن همسر پاسخگویان با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش یا کاهش باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی

		تاثیر افزایش یا کاهش باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی				جمع
		کاملاً موافق	موافقم	بینابین	مخالف	
سن همسر	سال ۱۵-۳۰	۲۱	۱۰	۴	۰	۳۵
	سال ۳۰-۴۰	۲۵	۱۴	۸	۴	۵۱
	سال ۴۰-۵۰	۲۸	۲۲	۱۱	۴	۶۶
	بالاتر از ۵۰ سال	۲۰	۱۲	۱۳	۳	۴۸
جمع		۹۴	۵۸	۳۶	۱۱	۲۰۰

Symmetric Measures

		value	Asymp Std, Error	Approx. T	Approx. Sig
Interval by Interval	Pearsons R	.۱۴۸	.۰۶۵	۲.۱۰۲	.۰۳۷
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	.۱۴۲	.۰۶۹	۲.۰۱۲	.۰۴۶
N of Valid Cases		۲۰۰			

بر اساس نتیجه جدول فوق با توجه به میزان همبستگی $0/183$ و سطح معنی داری $0/010$ می توان قضاوت کرد که میان تعداد فرزندان پاسخگویان با نظر آنها در خصوص تاثیر افزایش یا کاهش میزان باروری بر میزان رشد اقتصادی، اجتماعی همبستگی وجود دارد.

نتیجه گیری

در این بررسی به علل و عوامل مؤثر و تأثیر گذار بر باروری پرداخته و از طریق آمار و ارقام بدست آمده مشخص شده که: کاهش یا افزایش باروری در مناطق مختلف تفاوت داشته ولی اکثر این تحولات، دگرگونیها و تفاوتها مربوط است به همان عوامل اجتماعی، فرهنگی و جمعیتی و اقتصادی که مورد نظر برای بررسی بوده و فقط میزان تاثیر هر کدام باعث ایجاد این تفاوتها شده است. درباره فرضیه اول: مبنی بر اینکه بین سن فرد و نظر وی درباره باروری رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/121$ معنی دار نبوده، پس می توان گفت بین سن افراد و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود ندارد.

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در.....۱۰۵

درباره فرضیه دوم: مبنی بر سطح تحصیلات زوجین و میزان باروری زنان رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/048$ - معنی دار بوده، پس می توان گفت بین تحصیلات افراد و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود دارد. و رابطه مثبت و مستقیم می باشد.

درباره فرضیه سوم: مبنی بر درآمد زوجین و میزان باروری زنان رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/088$ معنی دار نبوده، پس می توان گفت بین درآمد زوجین و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود ندارد.

درباره فرضیه چهارم: مبنی بر تعداد فرزند و میزان باروری زنان رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/010$ معنی دار بوده، پس می توان گفت بین تعداد فرزندان و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود دارد. و رابطه مثبت و مستقیم می باشد.

درباره فرضیه پنجم: مبنی بر سن همسر و میزان باروری زنان رابطه وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/046$ معنی دار بوده، پس می توان گفت بین سن همسر و میزان باروری زنان و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود دارد. و رابطه مثبت و مستقیم می باشد.

درباره فرضیه ششم: بین سن به هنگام اولین بارداری و میزان باروری رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/002$ معنی دار بوده، پس می توان گفت بین سن به هنگام اولین بارداری و میزان باروری زنان و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود دارد. و رابطه مثبت و مستقیم می باشد.

درباره فرضیه هفتم: بین میزان آشنایی زوجین با وسایل جلوگیری و میزان باروری رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/126$ معنی دار نبوده، پس می توان گفت بین میزان آشنایی زوجین با وسایل جلوگیری و نظر آنها درباره باروری همبستگی معناداری وجود ندارد.

درباره فرضیه هشتم: بین موفقیت فرد در تنظیم فواصل باروری و میزان باروری رابطه معناداری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با $0/149$ معنی دار نبوده، پس می توان گفت بین موفقیت فرد در تنظیم فواصل باروری و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود ندارد.

در فرضیه نهم: بین هزینه های اوقات فراغت فرزندان و میزان باروری رابطه معنا داری وجود دارد. از آنجا که همبستگی محاسبه شده در این آزمون با ۰/۱۰۵ یعنی دار نبوده، پس می توان گفت بین هزینه های اوقات فراغت فرزندان و نظر آنها درباره باروری همبستگی وجود ندارد.

پیشنادهای تحقیق

۱- سطح تحصیلات و آگاهی زوجین و مردم جامعه، می تواند منجر به تحول و دگرگونی در جهت نیل به اهداف توسعه و پیشبرد و پیشرفت داشته باشد و یکی از تحولات، تدبیر و برنامه ریزی جهت رسیدن به تعداد فرزندان مناسب می باشد که هر چه سطح تحصیلات خصوصاً در زنان بالاتر باشد بهتر می توانند در چگونگی فرزند آوری و تعداد آنها کنترل داشته باشند.

از طرفی داشتن تحصیلات بالا منجر به حضور و مشارکت بیشتر زنان در مسایل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه شده و بسیاری از فرصتهای فرزند آوری و تربیت آنها را بصورت دلخواه با انجام دیگر فعالیتهای روزمره تعویض و جایگزین نماید لذا می بایستی مسئولین و برنامه ریزان کشور جهت توسعه پایدار و پیشرفت جامعه، امکانات آموزشی اتباع خود را فراهم نموده تا باعث رشد و تعالی آنها در جامعه شده و راه پیشرفت و توسعه هموار گردد.

۲- بین فعالیت زنان در خارج از منزل و کاهش باروری رابطه وجود دارد به این طریق که زنانی که در خارج از منزل دارای شغلی بوده و ساعاتی از فرصت خود را در محل کار سپری می نمایند فرزندان کمتری را دنیا می آورند که این مسئله هم ارتباط نزدیکی با سطح سواد زنان در جامعه دارد که ابتدا باید موانع تحصیلات زنان خصوصاً در سطح تحصیلات عالی برداشته شده و با افزایش علم و آگاهی هر چه بیشتر این قشر زمینه های مشارکت در فعالیت های اجتماعی آنها فراهم آید.

۳- اطلاع و آگاهی از سیاستهای برنامه تنظیم خانواده در جوامع از مهمترین مواردی است که خانواده ها می توانند میزان باروری و تعداد مطلوب فرزندان خود را مد نظر داشته و برنامه ریزی نمایند

۴- اعمال سیاستهای تشویقی و تنبیهی از دیگر راههای کنترل باروری در جامعه است.

۵- با توجه به نقش اطلاع رسانی در آگاه کردن مردم، پیشنهاد می شود که سازمانهای غیر دولتی و مردمی در زمینه مسائل مربوط به رشد جمعیت و باروری در جامعه فعال شود.

بررسی عوامل اقتصادی جمعیتی مؤثر بر باروری زنان ۴۹-۱۵ ساله شاغل در.....۱۰۷

پی نوشت

1. Ronaldo freed man

منابع

۱. آقاچانیان، اکبر؛ و رجبی، ماهرخ (۱۳۸۱). **ارزش کودکان و رشد خانواده در شهر و روستا**. دانشگاه شیراز: بخش برنامه ریزی و جامعه شناسی.
۲. کاظمی پور، شهلا (۱۳۸۳). **مبانی جمعیت شناسی**. چاپ اول. تهران: مرکز مطالعات و پژوهش های جمعیتی آسیا و اقیانوسیه
۳. _____ (۱۳۸۴). **روشهای مقدماتی تحلیل جمعیت**. تهران: انتشارات پیام نور، چاپ ششم
۴. حلم سرشت، پروش (۱۳۷۹). **جمعیت و تنظیم خانواده**. تهران: انتشارات چهر، چاپ پنجم
۵. کتابی، الف (۱۳۶۴). **نظریات جمعیت شناسی**. چاپ دوم. تهران: [پی نا]
۶. زنجانی، حبیب الله (۱۳۷۹). **جمعیت شناسی دانش نو بر پایه اندیشه ای کهن**، مجموعه مقالات جمعیت و توسعه. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات شهر سازی و معماری.
۷. تودارو، م (۱۳۶۴). **توسعه اقتصادی در جهان سوم**. ترجمه غلامعلی فرجادی. چاپ اول. تهران: انتشارات وزارت برنامه و بودجه (مرکز مدارک اقتصادی و اجتماعی)
۸. زنجانی، ح (۱۳۷۱). **مطالعات تحول جمعیت ایران**. نشریه شماره ۲۷، تهران. انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهر سازی و معماری ایران
۹. سید میرزایی، م (۱۳۸۱). **جمعیت شناسی عمومی**. چاپ دوم. تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی
۱۰. میرزایی، محمد (۱۳۷۸). **جمعیت در بستر زمان و مروری بر روند تحولات جمعیت دنیا**. تهران: انتشارات دنیا،
۱۱. لادن، نوروزی (۱۳۷۵). بررسی تأثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی بر میزان باروری زنان در ایران.
12. Caldwell J.C, (1976). Toward a restatement of demographic theory population and development review.
13. Srikantan K. S, (1977). The family planning program in the socioeconomic context the population coniel.
14. Hall tand Hall, V. (1997). Politics sultre and fertility: transition in Indonesi